

Ս Ի Օ Ն

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ԱՋԳԵՅԻՆ, ԲԸՆԸՍԻՐԸԿԸՆ, ԳՐԸԳԻՏԸԿԸՆ

ԵՒ ՔԸԳԸՔԸԿԸՆ

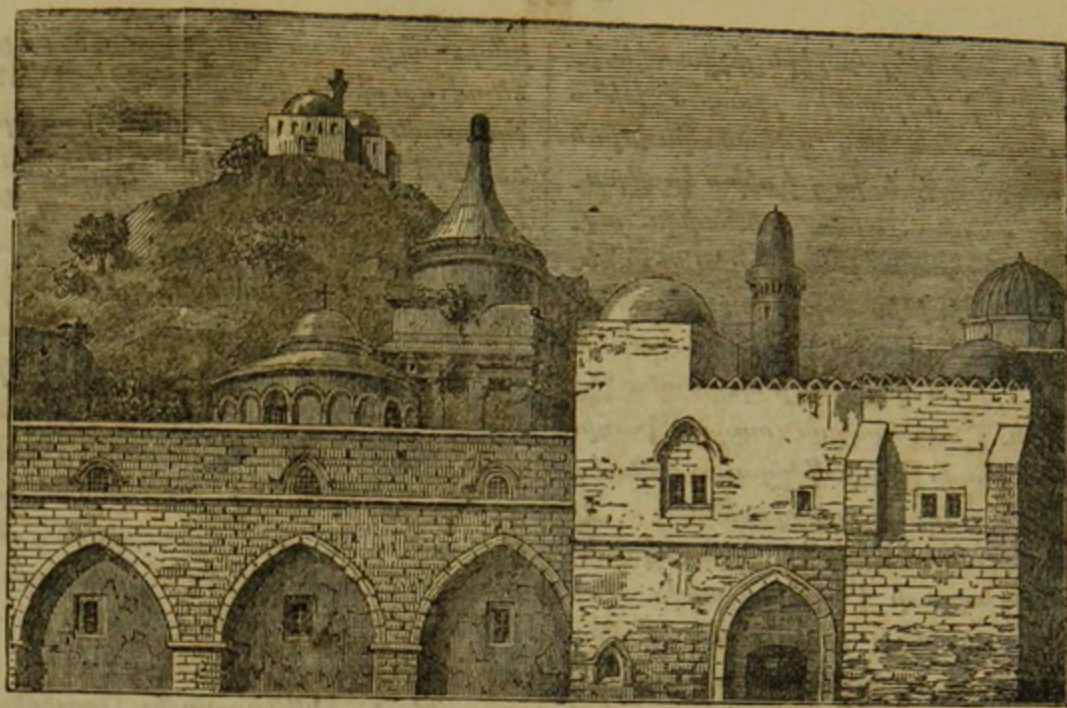
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՅԵՐՈՒՍԸԳԼԵՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

1867

ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 12.

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31.
1867.

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ԱՅԴԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՕՐԻՆԱԿ ԵՐԿՐՈՐԻ ՆԱՄԱԿԻ ԳՐԵՍԼ Ի ԿՈՂՄԱՆԷ ԱՄԵՆ.

ԵՍԱՅԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ

ԱՌ ԹԷՈԴՈՐՈՍ ԿԱՅՍՐՆ ԵԹՈՎՊՈՅ

ԱՄՍԱՏԵՏՐԻՍ հոկտեմբեր ամսոյ
Թուոյն մէջ համառօտ յիշատակու-
թիւն մի ըրած էինք Ամեն . Աստուծոյ
Արքայան Պատրիարքի երկրորդ անգամ
աղերսանոց նամակ մի գրեւ յառ թէո-
դորոս Ալեհափառ կայսրն Աթոլիոյ
վան ազատութեան Անգղիոյ ընդ-
տարիւրոց : Սոյն նամակս Արքեպիս-
կոս Գրեւս գրեւս է, որոս հայերէն և
գաղղիերէն թարգմանութիւններն այս
անգամ անհրաժեշտ հարկ կը համա-

րինք հոս հրատակել ի գիտութիւն
հասարակութեան և ի նիւթ ազգային
պատմութեան :

Աթոլիոյ խնդիրն որ ժամանակիս
քաղաքականութեան ծանր խնդրոց մի
նրն է, և որոց մէջ մեր ազգն եւս իւր
գերն ունի, և այն գերը Սուրբ Աթո-
լոս հարազատ միաբաններէն Գեր-
Իսահակ եպիսկոպոսի և Արք. Տի-
մոթէոս վարդապետի ձեռամբ կը լինի,
որչափ որ այն երկու անուանոց Սիսի

մէջ ի պահանջել հարկին յիշատակուիլը ոմանց՝ և բարեբաղդապէս խիստ թուաւոր անձանց դժկամակութիւնն կը պատճառէ և խոց ի սիրտ կը վիրաւորէ զանոնք, այսու ամենայնիւ աղ-գային ընդհանրութիւն իրաւունք ունեւրով սոյն նիւթիս վերայ ստոյգ տեղեկութիւններ Սուրբ Աթոռէս պահանջելու, փասն որոյ իբր ի պարծանս Ազգիս և Առաքելական սուրբ Վահիս կը փութամք Սիօնի միջոցաւ աւանդել ի տեղեկութիւնն ապագային:

Ինչպէս նամակիս մէջ յիշատակուած է, Ազգայոց Ռարձրապատիւ մեծ Փոխարքայն եւս իւր կողմէն մասնաւոր գիր մի գրած և երկուսն միասին յատուկ պնդադեռականով ուղարկած է: Ա. Ռարձրապատուութեան սոյն Անկիւ-Աթոլարական խնդրոյն մէջ բաւոյական միջոցով միջամտութիւն ընելն և Անգղիական կառավարութեան զայն

չնդունելը մերն պատակէն դուրս լինելով, սա միայն կը յարեմք թէ, Այն. Սրբազան Պատրիարքին գրած երկրորդ նամակն եւ բարոյական միջամտութիւնն բրիտանական արքունեաց երկրորդ անգամ ծառայութիւն մի ըրած կը համարուի. երանի թէ յիշեալ Առաւարտութիւնն փոքր մի եւս երկայնամեք և հոյ նուիրակութեան միջնորդութեան վախճանին սպասէր նոսիքան պատերազմի գործողութեց ձեռք զարնելը, թերեւս, ինչպէս վստահեմք, թէ ոգորոս կայսեր արքունիքը գլխովն ինդիրն նորէն գլխարութեանց մէջ չէր ինկներ, որոյ վերայ իրաւամբք իւր աթոռութիւնն կը յայտնէ: Ա. Այնապատիւ Սրբազնութիւնն՝ կարեւոր վշտանալով թէ մինչև ցարդ չյաջողուին և թէ իւր սրբազան նուիրակաց վերայօք լուր չնդունելուն:

TRADUCTION

DE LA SECONDE LETTRE PATRIARCALE ADRESSÉE A S. M. THÉODORE EMPEREUR D'ABYSSINIE, PAR L'ENTRE-MISE DE SON ALTESSE LE GRAND VICE-ROI D'EGYPTE.

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Սուրբ Հոգւոյն, մի Առաւած՝ յիւր անձինս:

Ի ծառայէս Աստուծոյ Առաջի արքեպիսկոպոս և Պատրիարքէ Հայոց աղգախառաց:

Առ Ն. Վեհափառ Թագաւորն՝ որում շնորհուած են Աստուծոյ երախտին, որոնց և ինքն անդադար երախտագէտ է: Առ Թագաւորն՝ որ ի յարգի ունեւրով օրինաց կայելը, անոնց կը յեռա ոտակայէս, և բաշ արամաղիր լինելով բարեբարութեանց՝ ապահովութեան և արդարութեան բարիքը բոլոր Աթոլիկոյ ժողովրդեան վերայ կը տարածէ: Ընդհանուր աղգախառ (որդոտարոս) Բրիտանիոյ պարծանքը, Սուրբանն մեծարդոյ և հաշակաւոր լցեալ աստուածեղէն սրբութեամբ, և զօր մերում սրբոյ, մեծի կայսեր Թեոփոսի, Թագաւորին աւանայն Աթոլիկոյ և գերագոյն Պահապանի աշխարհի իւրում: Յաւելթ Տէր զբարի արամաղութիւնս, օրդ, օրհառ, զմեծութիւն և զբարեյաջողութիւն:

Յետ առաջի առնելոյ կոյսերական Մեծութեան Արամ զպատշաճաւոր յարգանս, զմեծարանս և զօրհանութիւնս ըստ պահանջելոյ սրբոյ աւետարանին:

Au nom du Père, du Fils et du Saint Esprit, un seul Dieu en Trois Personnes.

De la part du Serviteur du Dieu, Esaïa Archevêque et Patriarche de la Communauté Arménienne Orthodoxe.

A sa Majesté le Souverain en qui les bienfaits du Dieu ont été placés et dont il est sans cesse reconnaissant; le Souverain qui, appréciant les noeuds de la Loi s'y appuie fortement et qui, bien disposé aux biens, étend les bienfaits de la sécurité et de la justice sur tout le peuple Abyssinien. La gloire de toute la Chrétienté Orthodoxe, le Sultan respecté et la Célébrité même qui est rempli de la Sainteté divine, notre Saint Frère, le Grand Empereur Théodore, Roi de toute l'Abyssinie et le Haut Gardien de ses territoires, que Dieu augmente ses bonnes dispositions, sa gloire, sa dignité et sa prospérité!

Après avoir porté à Sa Dignité Impériale tout ce qui conviendrait, des hommages, du respect, de la bénédiction qu'exige le Saint Evangile et dont est

որով լի է սուրբ Բեթլէմը, Զորդանոս գետն, Յիսուսի Քրիստոսի գերեզմանն սուրբ Սիոն լեռն, յորոյ վերայ գետնդեպ է Երուսաղէմ քաղաքն և բոլոր սրբազան տեղերն, ուր կատարեցաւ Քրիստոսի մարդեղութեան խորհուրդն, ուրտեղ է և սուրբ Զակարայ Տեսանդորը եկեղեցին, յորում կայանան բովանդակ միջոյք մեր հարկանելոյ դպուսն ազօթից ի կողմանէ իմ և բոլոր ուխտիս, որպէս զնմանն Երուսաղէմը (Տէր) զպետութիւն ձեր. զարդացուցէ զԺողովուրդն ձեր բարեմասնութեամբ, և զերջապէս զձեզ՝ զԹագաւորական բնտանից և զԵրկամութիւն մեծի Ներսէսայ լցուցէ երկնային օրհնութեամբ, և բարձր կառավարութեան ձերում հակեցէ: Բայց յարցիկ ողջն շատ նուիրեմք և խորհարան կրօնից և լիա է օրհնութեան օրոյ ազբիւր է հաւատքն, Եւտ որոյ համարձակիմ գնել յոսս վ. 2. նախ՝ գնանա հաստատուն սիրոյ, որ աղէն իսկ յայտնի են Ձեր նամակիս միջոցաւ, զոր հոգ տարի առաքել մեծի Վհախառութեանց մեր գերազատիւ Նուիրակ մեծարոյ խառնակ Երբեպիս, կողմին և մեր որդւոյն արժանապատիւ Տիմոթէոս վարդապետին հետ:

Երկրորդ՝ պատիւ ունիմ ծանուցանել մեծի Վհախառութեան ձերում, որ Բարձրապատիւ մեծ Փոխարքայն Եգիպտոսի զարդացնելով իւր երկիրն, բնն ամենայն բարեօր ազահովութեան և բարեմասնութեան, և հոն խառն գիտնող ճանապարհորդներն իւր առատութեան նշաններսն ճոխացնելով ցանկացոյ տեսանել այն երկրին սիրուն գեղեցկութիւնները և այցելութիւն բնել նուիրական յիշատակաբանաց՝ որովք լցուին է երկիրն, մանաւանդ դարձաւ ցայ տեսնելով հոն սիրող բարեկարգութիւնն և ուրիշ գեղեցկութեանց մէջ այն բաշխներն որով բոլոր ուղղախա ըրիտանեայ աղէքն լցեալ են բարեւեր մօր: Ո՛հ բոլոր այս բնածնութեան մի շէն արժէր բարեկամութեան և սրտաբուխ սիրոյ մեծամեծ զգացմանց, և ակնածութեան այն մեծ ազալցիներուն քով, զորս Ն. Բարձրապատիւութիւն մեծ Փոխարքայն Եգիպտոսի իւր հոգածութեամբն եռանդաւորն ողջով կր կրէ Ձեր անձին դէմ և ձեր բարձր կառավարութեան բարեկարգութեամբ, ի լրումն սպրտուց զբացութեան՝ որք մասն համարին մարդկութեան, զորմեր և մեր հոգւով չափ զգացած ենք:

Այսպէս ուրեմն Ն. Բարձր. մեծ Փոխարքայն Եգիպտոսի տեսնելով որ Անգղիացի հպատակաց բանտարկութեան վերայ այն մեծ Տէրութիւնն բարեկամական բոլոր յարաբերութիւններն ձեր բարձր կառավարութեան հետ ընդհատելով պատերազմ հրատարակեց, և Եթովպիոյ դէմ մեծ արշաւանք և բարձրաձեռն բանակ մի խրկեց ուսմբերու հրացաններու և ուրիշ զենքերու. և այս իրեն ցաւ մի էր, վասն զի նորա բարի կամքը ջանաց ի բաց առնել ձեր բարձր կառավարութեան մէջ բարձր անկարգութեանց պատճառներն, բայց զորում բուն իսկ կրաց վիճակը բարեկամական ցոյցով աչօք դիտելով:

rempli le Bethléem sacré ainsi que le Jourdain, le Tombeau du Jésus-Christ et la montagne de Sion sur laquelle sont placés Jérusalem et tous les endroits sacrés, où le Mystère de l'incarnation du Christ a eu lieu, où l'Eglise de Saint Jacob son Frère, en quoi consistent tous nos moyens de frapper à la porte de la prière exaucée de ma part et de la part de tout le clergé à l'effet de perpétuer Votre Puissance, de faire prospérer Votre peuple et de Vous remplir enfin, Vous, Votre Famille Royale et la dynastie du Grand Négus de la bénédiction céleste et de la vigilance de Votre Haut Gouvernement. Tout cela joint à de grandes salutations partant de la sainte religion et à de grandes bénédictions dont le point du départ est la foi. Après quoi je prends la liberté de soumettre à V. M. 1°. Les marques des rapports solides de l'amitié qui vous ont déjà été connus par une lettre claire que nous avons pris soin d'adresser à Votre Haute Majesté avec notre honorable délégué, le respectable Archevêque Isaac et notre fils l'honorable Dimoteus.

2°. J'ai l'honneur de porter à Votre Haute Majesté que, Son Altesse le Grand Vice-Roi d'Egypte ayant doté ses Etats des bienfaits de la sécurité et de la prospérité, et tous les voyageurs qui y affluent par les marques de sa générosité, j'ai désiré voir les beautés charmantes de ce pays et visiter tous les monuments sacrés dont il est rempli; j'ai contemplé surtout l'ordre qui y règne et entre autres beautés les bienfaits dont toutes les communautés chrétiennes Orthodoxes sont pourvues dans les intentions de bienfaisance. Eh! Qu'est-ce que tout cela à côté de grands sentiments d'amitié et d'attachements de coeur, de grandes marques d'égards dont Son Altesse le Grand Vice-Roi d'Egypte, dans sa sollicitude, est animé pour Votre Personne et pour l'ordre de Votre Haut Gouvernement, pour remplir les devoirs de voisinage qui font partie de l'humanité, et dont nous sommes bien pénétrés.

C'est ainsi que Son Altesse le Grand Vice-Roi d'Egypte considérant qu'à la suite de l'emprisonnement des sujets Anglais, cette Grande Puissance, interrompant tous rapports d'amitié avec Votre Haut Gouvernement, Vous déclara la guerre, dirigea contre l'Abyssinie une grande expédition, une nombreuse armée de canons, fusils et autres armes et cela lui faisant de la peine, sa bonne volonté tendra à lever toutes causes de désordre dans Votre Gouvernement; parce que regardant dans le véritable état des choses par les yeux clairs d'amitié, appréciant parfaitement, d'un côté les devoirs de con-

մէկ կողմէն ձեր մեծի Վեհափառութեան արժանաւոր եղած վարկման, յարգանաց և համբաւոյն պարտքերն կատարելապէս ի յարգի ունելով, և միւս կողմէն անպատէն անյնեւ ի համար երկար աշխատութիւններն բռնութեան և գործողութեան միջոցներն ի կշիռ դնելով, և արշաւանք ընելու համար զգրքերն զոր այն Տէրութիւնն ունի, բոլոր այս բաներս մտածել առին Ն. Բարձրապատուութեան իւր բարեկամական արդարացի զգացմանց մէջ որ եմով պական կառավարութիւնն թէպէտեւ ունի զորութիւն և մեծ կարողութիւն օտար յարձակմանց դէմ իւր երկիրը պաշտպանելու, այսու ամենայնիւ պիտի ստիպուի պատերազմելու, արիւն թափելու և բոլոր աշխարհի խաղաղութիւնն վրդովելու. բայց յայտնէ Անգղիական տէրութիւնն Օմանեան Դըրան, Եգիպտոսի բարձր Կառավարութեան և միւս Քրիստոնեայ մեծ Տէրութեանց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ ունելով, կրնայ այս մեծ Տէրութիւններէն օգնութիւն գտնել, ինչպէս դիւրին է գուշակել, որովհետեւ բոլոր իշխանութեանց փառքն ու պարծանքն այն է որ հաստատուն պահուի ապահովութեան հիմունքն հաղորդակցութեանց մէջ, և աշխարհիս մէջ խաղաղութեան վիճակը շարունակուի, որքան որ այս խաղաղութեան վիճակը դանազան տէրութեանց մէջ ամենէն զորաւոր միջոցն է քաղաքականութեան և ամենէն հաստատուն երաշխաւորութիւնն ընդ դէմ խանդարման:

Այսպէս ուրեմն վստահելով բարձր խմաստութեանն որ շնորհուած է ձեր անձին, և արդարացի խոհեմութեան ակզբանց կիրառութեան վերայ, Ն. Բարձրապատու մեծ Փոխարքայն Եգիպտոսի պատշաճ համարեց ուղղել առ Ձերդ Վեհափառութիւն մտերիմ սիրոյ նամակ մի, յուսալով Ձեր վիհանձն սիրտն յայն աստիճան զրաւել, որով Ձեր անձնական սրամտութիւնն և թագաւորական մեծազօղութիւնը ջղջ տրուի արձակելով բանտէն Անգղիացի կալանւորներն իրենց պարտապատշաճ նկատմունքներով, և այս ուրիշ բանի համար չէ, այլ նոյն մեծ արշաւանին գէշ հետեւանաց առաջն առնելու, որու վստահներն ու չարիքներն դիւրին է խնամուլ որ և է բարեմիտ մարդոց, և հաշտական յարաբերութեանց հին կապերն նորոգելու և աւելի ամբաջնելու: Ն. Բարձր. մեծ Փոխարքայն Ալիպատսի բարի զգացմունքներն հաստատ անկեղծութեան մի ապահովիչ յայտարարութիւններ Ելլալով, համաձայն են մեր յարգեալանդն փափաքանաց և անձնական զաղափարոց զորս յայտնած էինք մեր նախնին երկու նախնական միջոցաւ զորս կանխաւ առաքելոյնք առ Ձեր Վեհափառութիւն, միջնորդութեամբ Տէառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ առաջնորդեց մեզ ի շաւիղ հեղուցութեան, յանձնեց զխաղաղութիւն, զբարի կենցաղ, և պարտիք դրաւ մեր վերայ օտարաւոր լինելու և վեհանձն առ հիւրս, իրեւ սրբազնագոյն պարտիք որով ընդունելի կը լինին այս աշխարհիս մէջ մեր ուխտերը:

Ըստ որում Ձեր Օգոստոսիաութիւնը ուղղա-

sideration, du respect et de la juste renommée, dûs à Votre Haute Majesté, et de l'autre, tous les moyens d'action, de force, de persévérance à traverser le désert et de force pour faire les invasions, que cette Puissance possède, il est venu à la pensée de Son Altesse dans ces justes sentiments d'amitié que le Gouvernement Abyssinien, malgré la force et la grande puissance dont il est doté pour défendre ses pays contre les invasions étrangères, ne sera pas moins obligé de combattre, de faire couler du sang et de porter le désordre dans le repos du monde entier, d'autant plus que la Puissance Anglaise, ayant des rapports d'amitié avec la Sublime Porte Ottomane, avec le Haut Gouvernement Egyptien et avec les autres Grandes Puissances Chrétiennes pourra profiter des offres auxquelles seront attirées aux besoins toutes ces Grandes Puissances, ainsi qu'il est facile de concevoir, d'autant plus que toute la gloire de toutes les Autorités consiste à consolider les bases de la sûreté dans les voies de communications et de continuer l'état de paix dans le monde, tant que l'état de paix entre les différents gouvernements est le plus grand moyen de la civilisation et la plus solide garantie contre la destruction.

Ainsi donc, comptant sur la haute sagesse dont Votre Personne est douée et sur la pratique des principes de juste prudence et du bon sens dont Elle est dotée, Son Altesse le Grand Vice-Roi d'Egypte a trouvé convenable d'adresser à Votre Majesté les charmes d'une lettre de cordialité dans l'espoir d'attirer Votre coeur généreux à un tel point qui marquera Votre sagacité personnelle et Votre magnanimité royale en renvoyant de la prison les prisonniers Anglais avec tous les égards convenables, et cela pour conjurer les mauvaises conséquences de cette grande invasion dont le danger et le mal sont faciles à concevoir pour tout homme de bon sens et pour renouer les anciens nœuds de bons rapports et de les consolider encore davantage. Ces bons sentiments de Son Altesse le Grand Vice-Roi d'Egypte étant des sûres manifestations d'une solide sincérité se trouvaient d'accord avec nos ardens désirs et avec nos propres idées exprimées à l'occasion de l'envoi de nos deux premiers délégués que nous avons précédemment envoyé à V. M. par l'entremise de Notre Seigneur Jésus-Christ qui nous a guidé dans la voie de la modestie, recommandé la modération, la bonne morale et nous a fait un devoir de l'amour de l'étranger et d'être généreux envers les hôtes, comme le plus sacré devoir qui exaucerait les vœux dans ce monde.

Comme Votre Auguste Personne est des plus pi-

փառ անձանց մէջ ամենէն բարեպաշտն է և մի ի բարձրագոյն աստիճանաւորաց որոց վերայ կրնայ մարդքս փառանք լինել իւր բարի կամաց գործադրութեան մասին : Չ. Վ. լաւ կը ճանչէ որ անոնցմով կը փառաւորինք մեր մասնաւոր կերպիւ , և թէ շահ և օգուտ է մեզ Եթովպական տէրութեան բարեկարգութիւնը ընդ հոփանաւորութեամբ Չ. կայսերական վեհափառութեան , անկախ խորութենէ անձին Չեր և սիրոյ որով կապուած էք սուրբ Գրոց սկզբանց հետ , որոնք ինչպէս կը կարծենք՝ հոգեւորութեամբ էք , յմանապէս պատշաճ դատեցինք փառաւորիլ բարեկամական զգացմամբք որ կապած են զմեզ , և Ն. բարձ. մեծ փոխադրացին հետ խորհրդակցիլ ձեր հատընտիր և արժանաւ րյատկութեանց Թեոյ , և այն գեղեցիկ անձնական արժանեաց խորհրդակցութեան պարտքը կատարելնս յետոյ , պարտաւորութիւն համարեցինք նաեւ ուղղել առ Չեր Վեհափառութիւն զառաջիկայ գիրս , և առաքել առ բարձրագոյն արքունի Դուռն ձեր՝ առ ի յուշ առնել նմա թէ ոչ գաղտնիք մեր բնաւ առ Լ. տուած ուղերձելու մեր անկեղծ ազօթքն վասն Չեր , և կատարելապէս համոզուած ենք թէ Լատուած այնպէս զարգարած է զՍրբութիւն Չեր իւր առտուածային պարգեւներովն , որ Չեր Վեհափառութիւնը պիտի մերժէ անաւարակցաւ ամէն վատ գործերն և իւր մարտի իրեղծը չպիտի բեռնաւորէ փոքրիկ չարութիւն մի եւս հաջընելով Լատուոյ ըստեղծուածաց : Թէ պիտի ներէք նոցա մեզաց , և պիտի բարեհաճիք անարատ պահելու , ինչպէս որ կը վայելէ : Մեծ և հաշակաւոր տէրութեանց պատիւը՝ բարի յիշատակներով և անթերի պահպանութեամբ :

Ուստի հարկ չեմ համարիր կրկնելու յայտմասին իմ աղաչանքներս , փառանք լինելով Չեր արժանեաց . դո՛ւ կը լինիմ՝ միայն հրաւիրել Չեր Սրբութեան վերայ ամենաուրբ Երրորդութեան օրհնութիւններն , որոնք որոց խորհուրդը բոլոր գերազնիւ և արքունական զերգաստանին անդամոց վերայ կ'անցնի , և բոլոր անոնց՝ որոնք առանձնապէս ստացած են հոգեւորական սէրն և արժանի հանգիստցան աստուածային օրհնութիւններն ընդունելու :

Ապատելով դարձի մեր Նախարարաց Չեր պաշտպանեալ երկրէն՝ ունելով իրենց հետ ուրախութեան շնորհաւորութեան և Չեր Վ. անձին վերայ զովաբանութեանց գրօշալիլ , որ ինչպէս կը յուսամ՝ ըստ կարի շուտով ետ պիտի դարձնէ մեր կարօտակէզ փափաքը լեցընելու , պատիւ ունիմք զեղու ի վերայ Չեր օրհնութիւնս մեր , մանաւանդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի , և ինչգրելու ինձանէ որ շարունակէ ձեզ իւր բարիքն , պահելով զձեզ և զամենայն սիրելիսդ ձեր յառ ողջ կեանս :

eux personnages Orthodoxes et des plus hauts dignitaires sur lesquels on pourrait compter pour la réalisation de bonnes intentions, que V. M. connaît très bien que nous nous glorifions plus particulièrement et que nous nous intéressons à la continuation de l'ordre de la Puissance Abyssinienne sous les auspices de V. M. Impériale, indépendamment de la Sainteté de Votre Personne et de l'attachement aux principes de la Sainte Ecriture dont nous croyons V. M. bien animée, nous avons trouvé également convenable de nous glorifier des sentiments d'amitié qui nous lient et d'entretenir Sa Haute Altesse Vice-Royale des qualités rares de mérite que Vous possédez. Et après avoir rempli les devoirs de l'entretenir de Vos belles qualités personnelles, nous nous sommes faits un devoir de nous empresser pour adresser à Votre Majesté la présente lettre et de l'envoyer à Votre Haute Porte Royale afin de lui rappeler que nous ne cessons d'adresser à Dieu les plus sincères prières en Votre faveur, et nous sommes parfaitement convaincus que Dieu a tellement doué Votre Haute Sainteté de ses dons divins que Votre Majesté repoussera sans doute toute action mauvaise, et ne surchargera jamais sa pure conscience du moindre mal porté aux créatures du Dieu; que Vous leur pardonnerez les péchés et que Vous voudrez bien les réintégrer dans la position d'honneur ainsi qu'il convient à la dignité des Grands Souverains célèbres par les bonnes mémoires et l'entière intégrité.

Par conséquent je n'ai pas besoin de réitérer mes prières à ce sujet, comptant sur Votre entier mérite et je me contente de toucher Votre Sainteté unique par les bénédictions de la Sainte Trinité, bénédictions dont le mystère passera à tous les Membres de la Famille Noble et Royale et tous ceux qui ont possédé les privilèges de l'amitié spirituelle, et se sont rendus dignes de recevoir les bénédictions divines. Voilà ce que nous prenons soin de porter à Votre Haute connaissance.

Dans l'attente de retour de nos missionnaires de Votre pays sauvegardé, portant les drapeaux de joie, de félicitation, de louanges de V. M. qui ne tardera pas sans doute de nous les rendre au plus tôt possible pour exaucer nos ardents desirs, nous avons l'honneur de Vous prodiguer nos bénédictions et de Vous charger surtout des bénédictions de notre Seigneur Jésus-Christ et de Le supplier de continuer ses bienfaits à Votre Majesté et de Vous conserver en bonne santé, Vous et tous Vos amis.

Սուրբ Երոստիտի քաղաքացի աղջկանց
Վարժարանը, և Վեճակահանութիւն :

Եղի մի բարօրութեան և երջանիկ
ու հանգիստ կեցութեան անհրաժեշտ
պէտքն որքան որ ուսմանց և գիտու-
թեանց ծաւալելն ու ընդ հանրանայն է
ազգին մէջ, սակայն ոչ նուազ քան
զայն՝ իբր տնտիջական կարիք կենաց
բարեկեցութեան՝ գործական արհես-
տից ամեն վիճակի մարդկանց մէջ մըտ-
ցրեն ինչպէս կարեւորագոյն համարուած
է : Տղայ մի թէ մանչ և թէ աղջիկ
ուսումն ու գիտութիւն սովորած ժա-
մանակ միանգամայն և գործական ար-
հեստի մի սրբապելք, նոյն գիտու-
թիւններն արդիւնաւորել լսել է :
Սոյն ճշմարտութիւնս մեր ազգն շա-
տանց ի վեր ըմբռնած է, և աշխա-
տած եւս է գտնէ ազգային երեւելի
վարժատանց մէջ արհեստանոց մի եւս
հաստատուել, և տեսական գիտութեց
հետ քանի մի կարեւորագոյն արհեստ-
ներ եւս աշակերտաց ուսուցանել :
Սանչ աղայոց համար սոյն խորհրդիս
գործադրութիւնը մինչեւ ցայսօր դը-
ժուարացած է, որոյ յայտնի պատճառ-
ներն հարկ չէ լսել : Բարեբաղդաբար
աղջկանց վարժարաններու մէջ իրենց
սեռին վերաբերեալ արհեստներու ուս-
մունքը այնքան դժուարացած է, մինչեւ
որ և է քաղաքի օրիորդաց վարժատանց
մէջ մոտաւորական ուսման հետ ար-
հեստի այսինքն ասոյնէ գործութեան
դասաւոր մի չկարգելք՝ դրեթէ յան-
ցանք համարուելու ջանի զանցառու-
թիւն մի է : Վիտութիւնք և ուսմունք
թէպէտեւ անհրաժարելի պէտք են եր-
կու սեռի աղայոց, բայց իգական սե-
ռի տրուած թափառակի ուսմունքներե-
րն և իրենց դպրոցի մէջ երկար չը-
կնալ կենալու հարկը արդէլք եղած
են որ ընդունած ուսմունքներն չեն

կարող իրենց ապագայն ապահովել,
որքան որ ձեռագործական արհեստնե-
րն կարող են նոյնը ընել : Ասիկայ ա-
պացուցանելու հարկ չկայ :

Սոյն անհերքելի ճշմարտութիւնն
լու ըմբռնած ըլլալով Մենս . Սրբազան
Պատրիարքն, անցեալ դեկտեմբեր ամ-
սոյն Օմբուսիայէն բերել տուաւ պար-
կեշտատուն օրիորդ Վառվառէ Կե-
տիքեանը, որ յիշեալ քաղաքին մէջ
եւս վեց տարիէն ի վեր ասոյնէ գործու-
թեան վարժուհի կարգւած էր : Յի-
շեալ օրիորդն գալէն ի վեր արդարեւ
հոգի ու կենդանութիւն տուաւ քա-
ղաքիս աղջկանց դպրոցին, ուր մինչեւ
յոյն օր տրուած ուսմունքն էին լոկ
հայկական լեզուի մշակութիւն : Իսկ
ձեռագործական արհեստից վարժու-
թիւնն սկսելուն ոչ միայն աշակերտու-
հեաց թիւը բազմապատկեցաւ, այլ
և մահմետական բնասանք լսելով և ա-
կանատես լինելով եղած մեծ յաւաքա-
գիմութեան զանազան տեսակ ասոյնէ
գործութեան մէջ, գովելի նախան-
ձութեամբ մի սկսան իրենց նորահաս
աղջկունքն եւս խրկել, և հիմայ մի
քանի խաղամուհիք կը յաճախեն վար-
ժարանը ի մեծ գոհութիւն իրենց ծը-
նողաց և ի սրբոման Վրդիտ :

Եւ աշակերտութեանց մինչեւ ցայսօր
աշխատած ձեռակերտական արդիւնք-
ներն որ 250 կտորի կը հասնին զանա-
զան ցեղագոյններ և կանացի զար-
դեր, արժան դատուեցաւ զանանք վի-
ճակահանութեան դնել, ինչպէս սովոր
են ընել բոլոր Եւրոպական վարժա-
տունները : Հետեւապէս հազար հատ
տոմսակ տպագրութեամբ հանեց Ս.
Եթոնոյս Ուսումնական խորհուրդը,
իւրաքանչիւր տոմսակ 10 դահեկանի .
և այս հազար թիւին մէկ քառորդն
այսինքն 250 թիւերը պիտի ստանան մէկ
կամ երկու կտոր յիշեալ արդիւնքներ

բէն : Հաղար տոմսակին 400 ը արդէն
Լեզիպոսի մէջ ուղարկած ըլլալով հոն խոր-
հուեցաւ . 100 տոմսակ ի Պօլիս Լեռ-
տաղէ մատուեն , ուր փախաբող ազգայ-
նիք կրնան ստորադրիլ . մնացեալն հոս
սուրբ քաղաքիս մէջ պիտի ծախուին :
Վ ի ճակատհանութեան օրն է մարտի . . .
աղջկանց վարժատան մէջ : Սինչեւ այն
օրը պէտք է որ Ագգիպոսս և ի Կ. պօ-
լիս ծախուած թիւերուն ցուցակը
հասնի ի Սուրբ Լ. թոռս :

Յայտունիմք որ եկող տարուան հա-
մար աւելի բազմաթիւ եւ աւելի ըն-
տիր տեսակներ վիճակահանութեան
բազմն պիտի ունենամք . ուսկէ եղած
գրամական արգիւնքն դարձեալ նոյն
վարժատան աւելի յառաջագիմութե-
համար հարկաւոր ծախուցը պիտի ի
գործ ածուի :

ԿՐՕՆԱԿԱՆՔ

ՍԱՄՈՒԵԼ ՌԱԲԲԻ ԵՒ ԻՒՐ ԳԻՐԲԸ
(Հարունակութիւն և վերջ . տես թիւ 11) :

ԳԼՈՒԽ Ի Ե .

Թիւ Հրեայք անմասնաւոր իլ յանդիմանէն չրիւ-
ստիկայ սաղմախարհիւնն :

Տէր իմ , Լստուած մեզ համար ը-
սաց . “ Դնեմ իմ աջ անոնց վերայ ի
չարիս և ոչ ի բարիս ” . ինչպէս յայտ-
նապէս կը տեսնեմք մինչեւ ցայսօր հա-
զար տարի է : Եւ այս սաղմոսող որ-
դւոյ համար ըսաց Դաւթի բերանով .
“ Ըմեն հեթանոսներ ծախ զարկէք , և
սաղմոս ըսեցէք օրհնութե՛ն ձայնով ” (1) :
Եւ ուրիշ տեղ կ'ըսէ . “ Ըղաղակեցէք
գէղ առ Լստուած ամեն երկիր . տի-
րոջ ծառայեցէք ուրախութեամբ . մը-

տէք նորա գիմաց ցնծութեամբ ” . և
ԿԶ Սաղմոսին մէջ . “ Սաղմոս ըսեցէք
Տիրոջ ամեն երկիր , և օր աւուր աւե-
տիս տուէք ” (1) :

Կը գողամ , Տէր իմ , Լքեմիայի բե-
րանով Լստուծոյ ըսածներուն վերայ թ-
գիւոյն մէջ . “ Աւուցէք ձեր որդւոց և
աղջկանց կոծ և ողբ . վասն զի ձեր դրո-
նեքէն մահ եղաւ ” (2) : Եւ “ Երբ ” որդւոց ,
այսինքն սաղմոսողաց համար Լստուծոյ
ըսածներուն վերայ կը գողամ , զոր Դաւ-
թի բերանով ճիշտ սաղմոսին մէջ . “ Լքե-
րի թագաւորներ և բոլոր ժողովուրդք ,
իշխանք և երկրի բոլոր գաղաւթներ ,
երիտասարդք և կուսանքներ , քահա-
նայք տղայոց հետ Տիրոջ անունն օրհ-
նեն ” : Եւ իսկ սաղմոսին մէջ . “ Լքե-
րեքուն զոհովը զիս փառաւորէ ” (3) .
որպէս թէ յայտնապէս ըսելու ըլլար՝
ոչ թէ նոխարաց մտերուն զոհովը , ինչ
պէս է մեր զոհը (4) :

Երբ այս ամենը կը մտածեմ , կ'ե-
րեւի ինձ թէ՛ օրհնութեան զոհը եւ
Լստուծոյ եկեղեցւոյն մէջ երգերով
մէկտեղ մատուցուած զոհն արհամար-
հելովնս՝ կը մոլորիմք . մանաւանդ Լս-
տուծոյ օրինաց մէջ ասոր համար պա-
տուէրներ և օրինակներ կը գտնեմ՝ զոր
Դաւթ թուաւ ըսելով . “ Օրհնեցէք
զանիկայ քնարով ու (երաժշտական)
գործիքներով . օրհնեցէք զանիկայ մեծ
ծննդաներով . և սալն շունչ օրհնեցէք

(1) Աղաղակեցէք առ Լստուած ամենայն երկիր .
սաղմոս տալցէք անուան նորա , և տուր զփառս օրհ-
նութեան նորա : Սաղմ. ԿԵ . 1 :

(2) Աւուցէք զստերայ ձերոց ձայնս , և կիմ-
բնկերի խրում ողբս . զի ել մահ ընդ պատահան
ձեր : Երեմ. Թ . 20 :

(3) Պատարագ օրհնութեան փառաւոր արտա-
յէ զիս : Սաղմ. ԽԹ . 25 :

(4) Հոս Եսայիայ մարգարէութենէն վիպու-
թիւն կը բերէ , որոյ խմատը շփոթ և խառն լինե-
լով զանց ըրինք մէջ բերել , որոյ թարգմանութիւնն
հայ բնագրին մէջ եւս չիայ :

(1) Ծախ հարէք ամենայն հեթանոսք . տղա-
ղակեցէք առ Լստուած ի ձայն ցնծութեան : Սաղմ.
ԽԶ . 1 .

Տէր Յիսուս Վրիստոսը » (1) : Այս երգը թէպէտ և ճճ սաղմոսին մէջն է, իսկ օրինակը Բ թագաւորութեանց Զ գլխոյն մէջ գրուած է. ուր կը կտրւի մամբ թէ՛ Վաւիթ գլխիբաց կը սաղմոսէր հանգերձ քնարով Տիրոջ տապանակին առջեւ : Եւ իւր յանդուգն կինը Սեղբոյ՝ իշխեց յանդիմանել զինքն, որուն և Վաւիթ պատասխան տուաւ ըսելով. « Ով անմիտ, Տէրը զիս չտեսներ որ նախատուած եմ եւ կը սաղմոսեմ » (2) : Իսկ Իսրայէլի որդիք փող կը զարնէին տապանակը փախադրելու ժամանակին :

Եւ ով եմք մեք, Տէր իմ, կ'աղաչեմ, որ այն երաժշտական տօները կը ծաղրեմք, եթէ ոչ անմիտ Սեղբոյդ. եւ ով են միւսները, եթէ ոչ քրիստոնեաներն, որոնք սաղմոսելով կը խայտան և կ'ուրախանան լստուած Վաւիթին նման. մանաւանդ որ՝ « Վանայն հոգի թող օրհնէ զՏէր » կ'ըսէ, թէ որ տահմանաբար և որոշակի ըսէր՝ « ամեն Իսրայէլ », այն ատեն կրնայինք ծաղրել զանոնք : Եւ այնպէս հզօր ու փառաւոր լստուածն իսայի մարգարէին բերանով կ'ըսէ Բ գլխոյն մէջ. « Բոլոր հեթանոսք նորա առջեւն ոչ ինչ են » (3) : Այս խօսքով պէտք է հե-

թանոսներն իմանամք, որոնք լքողարոյն գալտեամբն զլստուած ճանչէիէն առաջ այլ կային, և այն ժամանակ ամբարիշտ ու կռապաշտ էին. ուստի այս ըսածը չէ՞ որ պէտք է այն հեթանոսաց համար իմանամք, որոնք գտան զՏէրը և որոնք ամեն օր մաքուր զոհեր կը մատուցանեն յարեւելք ու յարեւմուտք, ինչպէս որ Սաղաքիայի բերանով ըսաց, ինչպէս վերն ըսինք : Եւ յիրաւի, Տէր իմ, մեք սխալեցանք, սակայն լստուածոյ եմք ամեն գիպուածոյ մէջ՝ որ մեզ պատահելու լինին :

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.

Որոյ մէջ հեղինակը լստուածի մարգարէին յայտնաբերումը :

Եւ վախճամ, Տէր իմ, չըլլայ որ մեք ապստամբած լինեմք լստուածէ այն լքողարոյն առաջին գալտեան ժամանակ, որոյ համար նախասացեալ վկայութիւններն մէջ բերինք, որուն կը յարմարին պատշաճապէս մեր քովն եղած օրինաց և մարգարէից գրեւորն մէջ բոլոր գրուածները : Եւ մեր այս ապստամբութեան համար ինչպէս որ լստուած հաւատացեալք երկար միջոց ժամանակի կուտայ, այնպէս և մեր այս գերութեան ժամանակն երկարելու կը թոյլատրէ. և եթէ այն լքողարէն ի զատ ուրիշ փրկողի ստակեմք, մեզ օգուտ մի չընեն : Եւ Բարեւրնի եօթանասնամեայ գերութիւնը յայտնի ձեռնարկութիւն մի է մեզ դէմ, թէ ժամանակին համար՝ որ համառօտ էր, և թէ շնորհոյ. ինչպէս որ մեզ հետ գերի գնաց Վանիէ՝ որ լստուածոյ բարեկամն էր, նոյն Վանիէն ձեռօք կը մխիթարուիմք թէ ժամանակը կը մօտենայ : Եւ ամեն ազգաւոր հմեր նոյն գերութեան մէջ չէին, իսկ այս գերութիւնն արդէն հաղար

(1) Օրհնեցէք զիս սաղմոսիւք և օրհնութեամբ . . . Օրհնեցէք զիս ի բարբառ լսելի, օրհնեցէք զիս ի ձայն օրհնութեան. ամենայն հոգիք օրհնեցէք զՏէր : ՍՊՃ. ճճ. 5-6 :

(2) Եւ ասէ Վաւիթ յՍեղբոյ. առաջի Տեառն կտրուցից. օրհնեալ է Տէր լստուած, որ ընտրեաց զիս քան զհայր քո, և քան զամենայն տուն նորա, և կացոյց զիս քան զհայր քո և քան զամենայն տուն նորա, և կացոյց զիս առաջնորդ ի վերայ ժողովրդեան իւրոյ Իսրայէլի : Եւ խաղացից և կաքաւցից առաջի Տեառն, և հոբանեցայ այնպէս եւս քան զեւս և եղէց անպիտան յաշտ քո, և ընդ աղախնայս ընդ որս ասացեր փառաւորել փառաւորեցայ : Բ. թճ. 21, 22 :

(3) Ամենայն հեթանոսք ոչ ինչ են, և յոշինչ համարեցան նմա : Ես. 16 : 17 :

տարին ըստցուց, Դանիէլ մեր հետ չէ, և ամեն տոհմերը առանց և ոչ մին ի բաց առնելոյ ցրուեցան և հեռացան սուրբ տներէն: Ընկալ յայտնի նշան մի է հասարակ մեղաց համար լինելուն, որովհետեւ նոյն հասարակ մեղքը մեր ամենուս վերայ կը մնայ, ուրեմն և Լուսուծոյ բարկութիւնը մեր ազգին վերայ պիտի մնայ առանց ակնկալութեան միւր վերայ այս ամենայնի ուրիշի մի կը սպասեմք, և այս սպասելնիս մեղ օգուտ մի չունի, և եթէ ըսեմք՝ թէ այս գերութիւնս հասարակ չէ, և թէ աշխարհիս մէկ կողմը թագաւոր կամ իշխան ունիմք, իսկոյն մեր օրինաց համեմատ իբրեւ սուտ կը յանդիմանուիմք, կը յաղթուիմք և անպատասխանի կը մնամք: Այսն զի թէ որ մեք Հրեայքս աշխարհիս մէկ կողմը թագաւոր կամ իշխան ունենալու ըլլայինք, այն թագաւորը կամ իշխանը մեր ցեղէն պէտք էր լինել, այսինքն Յուդայի: Իսկ Լուսուած Յուդայի դէմ հրաման ըրաւ թէ՛ նորա այսինքն Յուդայի ցեղէն յախտեանս թագաւոր շնտի Յուդայի վերայ, ուստի ըսաց Լքեմիս մարդարէն Ժէ դիսոյն մէջ. « Յուդայի մեղքը երկաթի գրիչներով և աղամանդեաց քարով գրուած է, նոյն մեղքերը նոցա սրտին մէջ տարրանալով » (1): Աւրեմն ինչ կերպով կը սպասեմք մեք որ երկաթի գրիչներով և աղամանդեաց քարով գրուածը ջնջուի: Յախտեան ջնջուի, մանաւանդ որ հզոր ու փառաւոր Լուսուածը խօսեցաւ Լքայի մարգարէի բերանովն ըսելով. « Տէր Տէր կը հանէ Լքուսողէմէն և Յուդայէն դատաւորը, մարդարէն ու իշխանը » (2): Լք մեղ համար կ'ըսէ Ապօկրոսի որդին մարգարէն իւր Գ. գլխոյն մէջ. « Խորայելի որդիքն առանց իշխանի և առանց օրէնքի մնան » (1):

Լք մեղ համար, Տէր իմ, որ աշխարհիս սկիզբէն քանի մի մեծամեծ եւ սուրբ մարդիկներ կային Լուսուծոյ առջեւ, և ի սկզբան նոցա կեանքն երկար էր, ինչպէս էր Սաթուսարացի, Լնոբի և այլոց կեանքը. բայց և ոչ տնոնցմէ մէկին կեանքը հազար տարիէն աւելի երկարեց: Իսկ մեք մեր միջումը կ'ըսեմք թէ Սաթուս, այսինքն խոտաւոցեալ Քրիստոս Քարելոնի մէջ ծնաւ եօթամասնամեաց գերութեան ժամանակ. իսկ այս ժամանակէն մինչև յոյսոր հազար հինգ հարիւր տարի է, բայց ոչ այն խօսեցածն և ոչ մարդարէնութիւնը կարելի է բանով մի հաստատել. սակայն այս առասպելս մեր սինակոկային մէջ կը հաստատեմք:

Բայց մոտիկ ըրէ հասարակ քրիստոնէից վարդապետութիւնն, որ Ձեռնադման վերայ հիմնուած է. « Սիւնի մէջ կ'ըսուի մարդ, և մարդ ծնաւ նորա մէջ, և նոյն մարդը նոյն Աստուծոյ հիմնողը » (2): Լքս խօսքերուս մէջ քաղաքի անունով Տիրուհի Սաթուսը կ'անուանէ, և կ'ըսէ թէ՛ մարդ ծնաւ նորա մէջ, եւ չոսեր թէ այս կամ այն խորայելացին, որպէս զի իմանաս թէ՛ Սարիամու որդին դեռ մարդու մի երանաց մէջ չկայր: Լք Բ. թագաւորութեանց է գլխոյն մէջ յայտնի կ'ըսէ զայս Լուսուած Կաթիլն. « Երբ

ի Հրեատանէ և Աշուտաղէմէ . . . զհիւսիսն և ըզգօրս արեւ և զայր պատերազմեց, և զգատաւոր և զմարգարէ և զքրիստի և զժեռք: Եւայ. Գ. Ի. 1:

(1) Ապօկրոսի որդի բնածն լիփեէ Խորգարէն է, զոր վերք Վ իմանի որդի էւս անուանեց: Այն խորգարէն այսպէս կ'ըսէ զլուս Գ. 4. « Զի աւուրս բարգաւաճ նաոցին որդիքն Խորայելի առանց թագաւորի, և առանց իշխանի, և առանց պատառապաց, և առանց սկզբանց, և առանց քահանայութեան, և առանց յայտնութեանց »:

(2) Բիւնի տախ մայր, և մարդ ծնաւ ի նմա, և ինքն հիմնեալ արկ նմա բարձրեալն: Եւայ. 22: 3:

(1) Մեղք Յուդայի գրեալ են զբոլոր երկաթեալ, աղամանդեաց և եղեգատն մանեղէն ի տախտակս սրտից նոցա: Եւայ. Ժ. 1:

(2) Լքուսողի Տէր Տէր զօրութեանց բարձրէ

որ լրանան քու օրերդ և հարերուդ հեռ ննջերու լինիս, քու սերմդ քենէ յետոյ յարուցանեմ, որ և պիտի ելնէ քու օրովայնէդ, և ես նորա հայրն ըլլամ, նա ալ ինձ զաւակ ըլլայ” (1) : Բայց Տէր իմ, կարելի չէ երբեք որ մէկն իւր հօր արդանդէն ելնէ. և այս այնքան յայտնի մէջ բերաւ որ ցոյց տայ՝ թէ Քրիստոս չպիտի յղացուէր կնոջմէ՝ այր մարդոց երանքէ ելած սերմին ձեռօք, ինչպէս մնացեալ մարդիկ, թէ անոնք որ Վաւթի կիջնեն և թէ ուրիշ մարդոցմէ իջնողները : Եւ Մատուած Վաւթի բերանով ՃԹ սաղմոսին մէջ կ'ըսէ. “Արդանդէ՛ն արուսեալէն յառաջ գբեզ ծնայ” : որպէս թէ ըսեր հզօր ու փառաւոր Մատուածն իւր Քրիստոսին համար՝ թէ նորա կամքէն՝ որ է սուրբ Հոգին (2), ծնաւ զանիկայ, և ոչ թէ սերմէ յառաջ բերաւ զայն յարդանդէն ըսելովը. վասն զի Քրիստոս բնական սովորութենէ դուրս ծնաւ օրովայնէ՝ առանց մարդոց սերմի : Եւ այս քրիստոսնից ճշմարիտ վարդապետութիւնն է՝ որ մեր գլխուն մէջ ջնսներ. և ասոր համար է որ կը սրտաւհին մեզ ինչ որ կը պատահին : Վաւթ մարդարէն կը գրէ, թէ նոյն կերպով հանդերձեալ է լինել Քրիստոսի ծնունդն՝ ըսելով ՉԼ սաղմոսին մէջ. “Երդում ըրաւ Տէր Վաւթին՝ ճըշմարտութիւն, քու օրովայնիդ պտուղէն պիտի դնեմ քու աթոռիդ վերայ” (3) : Սակայն Մատուծոյ եմք ամեն գիպուածոց մէջ՝ որ մեզ կը սրտաւհին :

(1) Էս եղելի թէ լոյսն տաւրք քո, և նրն ջնայիս քեզ հարս քո, յարուցից զգաւակ քո յետ քո, որ եղելի յարովայնէ քումմէ, և պատրաստեցից զարքայութիւն քո նման . . . Էս եղելի նման ի հայր, և նա եղելի ինձ յարգի : Բ. Թագ. 12—14 :

(2) Քրիստոսի ուղղափառ եկեղեցին զհոգին տաւրք կը գաւառի մի յերկից գիմոց կամ մի յերկուս անձանց ամենատաւրք Նորդոսթեան, համարցոյ, կից և անսկզբակից և մշտնջենակից հօր և Սրբ. ուս. և ոչ կամք Մատուծոյ :

(3) Արդուաւ Տէր Վաւթի ճշմարտութեամբ, և ոչ սակայ նման, ի պարզ օրովայնէ քումմէ նրա տաւրքի յաթոռ քո : Սաղմ. ՃԼԱ. 11 :

ԳԼՈՒԽ ԻԷ .

Երբեք չի կրնար ճիշտութիւն և նորա ճօր (Վարիամու համար Սարակինոսաց Ռի քանի իօսելը :

Տէր իմ, լաւ որ քրիստոսնեայք Սարակինոսաց բաժնէն մեր երեսին չեն զարներ, մանաւանդ այն խօսքերն որ կուրանին մէջ աւանդաւած են, և առանց մեկնութիւններն, որովհետեւ գիտեն թէ մեր զանոնք չեմք ընդունիր, ինչպէս որ իրենք եւս չեն ընդունիր : Բայց կրնար ըլլալ որ զանոնք եւս մեզ առաջարկեն թէ զմեզ աշխատողներու և թէ հաւատացելոց հաստատութեան համար, այսինքն Սարակինոսաց Յիսուսի և Վարիամու երանն ըյն համար խօսածներն : Վասն զի բոլոր Սարակինոսք կ'ըսեն՝ թէ այն էր Սեփիւսն որոյ համար գուշակեցին թէ պիտի գայ. որ և զանիկայ՝ այսինքն ըզ-Սեփիւսն իրենց Մատուծոյն ազգաբաւնութեան համեմատ Սուհամմէտէն յառաջ կը դնեն : Արովհետեւ կը խտտովանին որ Սուհամմէտին ծնողքը կուտարաշտ էին, և Հագարու աղախնոյն սերմէն յառաջ եկած. և ասոր հաւատալի կ'ըսեն թէ Սեփիւսն Իսահակայ, մարդարէից, և արդարոց որդի էր ուղիղ կարգաւ՝ մինչեւ երանելի Վարիամ կոչոյն որ Սեփիւսին Սայրն է : Եւ Վարիամու համար եւս այսպէս կ'ըսէ կուրանը. “Վարիւթի հրեշտակն ըսաց Սարիամին՝ որ է Աքամայ տոհմէն. Ող Վարիամ, Մատուած զբեզ ընտրեց, և բեզ շնորհքներ տուաւ, և զբեզ քան զամեն կանայքն յաւիտենից՝ նախապատիւ ըրաւ, և և զրաւ զբեզ իրր նոր միջոց մի, որ երկնաւոր մարդն և Մատուծոյ հրեշտակները փախկու թեան գրախտին մէջ կ'որոշէ” : Վարձեալ բոլոր Սարակինոսք կ'ըսեն թէ Քրիստոսն՝ այսինքն Սեփիւսն իշխանութիւն

ուհէր Մատուծմէ հրաշագործութիւն-
ներ ընելու, բոլոր ախտերն ու հիւան-
դութիւնները բժշկելու, գեւերը հա-
րածելու և մեռեալները յարուցանե-
լու. և թէ՛ որտեղու մէջ եղած ամեն
ճաճուկները գիտէր. և կը հաւատան
որ Յիսուս Մեծաորանին մէջ յիշուած
բոլոր հրաշքները գործեց: Եւ զոյս
յայտնի կը վկայէ Վաւրանն վերն ըստ
գլխոյն մէջ՝ ուր կ'ըսէ թէ Սեփայն
գիտէր և գիտէ զամեն ինչ և որտե-
րուն ճաճուկները: Մատուծմէ ամէտին
խօսքերը. « Իսայն, (այսինքն
Յիսուս) ամեն գիրք ու գիտութիւն
ներն կը ճանչէր, այլ և Սովակսի բովան-
դակ օրէնքներն, և ինչ որ ամեն մարդ
իրենց տանը մէջ կ'ուտէին և կը խմէին,
և ինչ որ անոնց գանձարաններուն մէջ
կը գրուէր »: Դարձեալ կ'ըսեն Քրիս-
տոսի՝ այսինքն Սեփայն համար, թէ
երբ այս աշխարհիս մէջ էր, հարստու-
թիւնն անարգեց, և մէկ զի ձգեց
մարմնական ցանկութիւնները, և հար-
ձեր ևս չունէր, որոնք մեղաց ու ան-
բողութեան պատճառ են: Երկուսն
գրուած է Վաւրանին մէջ Ստոթէտի
Ը գլխոյն 20 համարի աւետարանական
այս խօսքը. « Եղուէաներն բոյն ունին,
և և երկինց թռչունները բնակելու
տեղ », և այլն: Եւ այս ամեն ըսած-
ներս թէ և և յայտնի վկայութիւններ
են ընդդէմ անոնց՝ որոնք զանոնք մէջ
կը բերեն, սակայն մարգարէից ըսած-
ներուն նայելով համաձայն են Սեփ-
այն առջի գաղտեան, ինչպէս ըսած-
ներէն յայտնի է: Դարձեալ կ'ըսեն
Վաւրանին մէջ, Իսայն՝ այսինքն Յիսուս
Քրիստոսն Մատուծմէ բանն (խօսքն) է,
և Մատուծմէ ամեն բանը՝ Յիսուս
Քրիստոս է: Եւ Սարակինտոսց քով
մինչև յատուկ անուն եղած է, բայց
ոչ որ ուրիշ անձ մի այս անունովս կը
կոչուի Յիսուս, զոր իրենք Իսայ կ'ա-
նուանեն, վասն որոյ ըսաց Մատուծմ
Իսային. « Ես եմ քու ինքնորոշու-

թիւնդ. և ուրիշ բարձրացուցի մին-
չև իմ մօտս, և պիտի հանեմ գրեզ
անհաւատներուն մէջէն »:

Ստածէ ուրեմն, Տէր իմ, որ Հրեայ-
ները հապարտարկին ի վեր քաշած գե-
րութեան համար հիմնց քիչու որ մնա-
ցած են ուրիշ ազգաց հետ համեմա-
տելով. իսկ Քրիստոսի ազգը բոլոր աշ-
խարհ ընցուց: Եւ մեք մեր Տիրոջ Մա-
տուծմէ երեսէն ցրուելով՝ ամեն տեղ
քիչու որ մնացած եմք Սուրբնի նման-
երբ կ'ըսէ « Զաճիս, և այլն », և մեք ոչ
կ'աճիմք և ոչ կը շատնամք. իսկ անոնք
որոնց թշնամի եմք մեք, կ'աճին բոլոր
հեթանոսաց վերայ: Եւ շատերուն վը-
կայութիւնը ներհակ է մեզ միշտ, այս-
ինքն քրիստոնէից վկայութիւնը և Սա-
րակինտոսց Վաւրանն ու Քրիստոսի ա-
ւետարանը, որոնց լսել և հնազանդիլ
չեմք ուղեր. և թէպէտ Վաւրանին գա-
տողութիւնն ըստ ինքեան գորութիւն
մի չունի, սակայն անոր մեկնութեան
մէջ եղածը կրնայ նախագուշակող վը-
կայութիւն ըլլալ: Իսկ քրիստոնէից օ-
րէնքին համար թէ ըսելու եմք, վասն
զի երբ իրենց առաջարկելու ընկնի՝
թէ արդեօք Քրիստոս եկաւ, այս ա-
ռաջարկութեան մէջ մարգարէից և նո-
յս մարգարէութեանց ներհակ բան
մի չկայ, այլ բոլոր մարգարէութեանց
մէկ պարզաբանութիւնն է և օրինաց
մէջ բոլոր պարունակուածներուն լը-
րումը, ինչպէս կ'ապացուցանէ քրիս-
տոնէից վարդապետութիւնը, վասն ու-
րոյ, Տէր իմ. այս երկրացութեանցս
համար և նոյն իսկ Վաւրանէն առնը-
ւած վկայութեանց վերայ տարակու-
տելով՝ քեզ կը գիմեմ. և գիտեմ որ ա-
մենեւին ինչ և իցէ կերպիւ չիտալե-
ցայ, մոնտանիզմ որ Մարքայոց լը-
զուն ըստ կը հասկընաւ: Եւ յիշուի
նոյն Ստածմէն որ նախ զիւր անձը
մարգարէ և հրեշտակ Մատուծմէ կոչեց,
թէպէտ և հաւատարկ և անուս մարդ,
սակայն Մատուծմէ գիրքը սովորեց:

Ա.ՋԳ.ԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԺՈՒԹԻՒՆ

Բազմ ֆրեանն կոչեցեալ բանաստեղծի ընդդէմ բազմին :

Ե՛լ չարիս, երբ ծրուիս մարդոյն զօրն ի բուն փորեա նորա հօր,
Յորժամ դու քակես զչարին ու չթողուս որ դառնայ որդի,
Սահուն է երեւուն սգահես (1) յաստընուորս ի գիւլ էի գրլոր,
Կտայի՞մ զարի ցուցնես թէ զայդ լից ի հոգ էի ցրնոր :

Ե՛լ չարիս, զխառն տունն կու ծեփես սակաւ դու բոլոր,
Չաղէկն ի յերկիր ի վար վրտարես՝ որ ժողովէ կրտոր,
Չայն որ խոզարած չխլել՝ կու զուգես աղւոր ձիաւոր,
Եւ զզորդ մարդկաց զտունն քակես առանց բահաւոր :

Փաղար, թէ քեզ վատ տեսմ, նա կ'տեսն՝ թէ մարդն է մուր,
Թէ չէ ի գիտուն մարդըն էր նայիս յերակ դու խլոր,
Չանգէտ ու զնաքաս մարդըն յաստընուորս առնես մեծաւոր,
Չխմատուն մարդկաց զհացն կու ձգես ի սար կամ ի ձոր :

Ե՛լ չարիս, ես քեզ ո՛նց աւտամ, երբ չունիս զոչ որ կարեւոր,
Ոչ զափէւ ոչ երգում ունիս ոչ հաւատ, ով դու նենգաւոր,
Չով որ կու սիրես՝ այսօր կու դնես ի յակի աթու,
Վաղիւն երբ ձրգես յաչայ՝ հաւարես հողոյն մոխրաւոր :

Յորժամ որ ի յես քակիս ու ձրգես ի յաչքոյ խլոր,
Ոչ թուղ ոչ ալամն օգնէ, ոչ հարիս հազար ձիաւոր,
Տաս ի վիզն է ի վայր ձրգես, չմուսն զոչ որ թագաւոր,
(2) Հէնցդուն քար ավաւլ ամես, որ չօգնէ հազար ռքմաւոր :

Ե՛ր չես դու առնէր ըզորդ դատաստան, այ ծուռ դատաւոր,
Փաղար, դու ծրուիս ընկեր՝ Լըզորդին ես խիստ նենգաւոր :
Ե՛լ չարիս, ամ՝ քեզ ինչ տեսմ, քան զամէնն ես խիստ դու մուր,
Չերկիրք ու զերկիր ե զծով կու պատես դուն յօր մի բոլոր,
Չ յիմարն ընտրեցեր աղէկ, էիմասանց գլուխն է ի կոր,
Ծուռ է զինչ որ դու կ'առնես, ով լինի հաւան քեզ այդոր :

— Փողարքն (3) սրայիտուն կու տայ, մի հաչեր անգէտ հալեւոր,
Քանի ֆաղար եմ եղել՝ չեմ տեսել քանց ըզքեզ մուր,
Չարիւնդ ի վերաս ձրգես՝ թէ ֆաղարն է ծուռ դատաւոր,
Չգիտես թէ Լրարչէն լինի, զով կամի առնէ մեծաւոր :

Դարձեալ կու տես ֆաղարն ընդ աղքատ եւ ընդ մեծաւոր,
Հաղար թէ ֆաղար եմ ես, չեմ կարող որ տամ քեզ կրտոր,
Հրամանն Աստուծոյ լինի, ես զուգեմ զքեզ թագաւոր,
Երբ որ չրաջողէ Աստուած, ով կարող է տալ քեզ կրտոր :

— Փաղար, քեզ մեզ ով դրնէ, զինչ առնես ամէնն է աղւոր,
Բայց ի մեր մեղացն լինի, որ հայի Աստուած մեզ խլոր,
Գիտես ըզտարց տեղին, զանարժանն եւ զարժանաւոր,
Բայց մեզ կը թուի այս հանց թէ դու չես աղւոր դատաւոր,
Չամենն է հաշուով զուգեր, անղարատ Աստուած դատաւոր :

Ե՛լ չարիս, ամ՝ հերկք արա ու ձրգէ ըզքակդ ի յորդ,
Դարձո զարու թիւնս յիսնէ, ու փոխէ զինչ հին կայ ի նոր,
Թէ չար թէ բարի, թէ դուր թէ դրժար որ ի յաստընուոր,
Ամենն ի քեզնէ կու գայ, դու պատճառ ԷԱստուած դատաւոր :

Ընթատ իմաստուն լաւ է քան հաղար անգէտ գանձաւոր,
Ատենն նա չունի հոգի, Լանդէնն է դառն ու մուր,
Մօտ Աստուած աղքատ լաւ է քան զհաղար հարուստ մեղաւոր,
Եղբայր ամ՝ ով խելք ունի, մօտ Աստուած է խիստ փառաւոր,
Խելքն չգայթակղի, իւրն Աստուած է հովանաւոր :

(1) Յայդիս, այս աղ-խառնիս ձիւ : (2) Հէնց դուն, այժմ : (3) Պայիտուն, այս յայտն :

ԺԱՄԱՐԱՆԵՐԻ ԿԵԼԳԻՐԱԿԱՆՔ

Ընցեալ տարի օգոստոս ամսոյն մէջ քաղաքի մահամտական երիտասարդ ի մի թմամարտիցոյ ձեռք սպաննուելը ի ժամանակին ծանուցած էինք : Անոր դատարանը վեց ամսէն ի վեր է ձեռք անցած և բանտարկած ըլլալով՝ անցեալ շաբթուան երեւոյթն ի : Դռնէն գլխատման վճռադիրն եկաւ : Թէպէտ և մարդասպան և մի քանի մարդոց արեան սարսափէր էր թմամարտի երիտասարդը , սյուս ամենայնիւ բաց ի իւր ազգային երէն և ի թէկէմի հայ և ուրիշ բրիտանաց ժողովրդոց կողմէն կարեկցութիւն և սրաշտգանութիւն ունեւոյ , այլ և եւրոպացի մի եւս վճռադիրը կարգացուած օրն յատկապէս ի դատարան իջնելով շատ քննադատ որ համազէ սպաննելոյն մայրը փոխարէն իւր որդւոյն արեանը հարիւր լիւրս իւրմէն ընդունին . ասկէ ի զատ և մինչեւ երեք հարիւր լիւրայի խոստում եղաւ իրեն , բայց նա չհաճեցաւ , այլ ընդհակառակը կը պահանջէր որ իւր որդւոյն մարմնոյն սէս քսան կտոր ընեն մարդասպանին մարմինը :

Ներկայ ամսոյս 17 ին էր կիրակի առտու բանտէն հանեցին և Յոպպէի կոչուած դռնէն դուրս մարտատան դիմացի հրապարակը բերին մահապարտ : Նշեալուն տարեկան հասակի մէջ չէկ մօրուք , գեղեցիկ կերպարանք երիտասարդ մի էր , նորահասակ ամուսնոյ և մի քանի մասողաշ տղայոյ տէր : Հանդիսականք չորս հազարի չափ կային . մինչեւ սրբապին վերայ շարուած մահատու գործողութեան կը սպասէին : Թմամարտի արդէն կենդանի մեռեալ մի էր , անխուով և անտարբեր իւր մահուան կը սպասէր , մարդկային զգայմունքէ մերկացեալ , մահուան երկիւղը նորա սրտին վերայ բնաւ ազդեցութիւն չունէր , և կարծես թէ կը շար-

ժէր առանց տարեւել : Նոր գլխատման սահման մօտեցաւ , գաւաթ մի ջուր ներկայացուցին իրեն , զոր չնդունեց . այլ բռնութեամբ հապիւ թէ կաթիլ մի բերանն առաւ առանց կլելու : Այն միջոցին դարձեալ դրամական փոխարինութիւններ առաջարկուեցան ըստ սպաննելոյն մօրը , դարձեալ մերմեց , և քառմունքի տեսարանին ներկայ գլուխուելով՝ դատաւարանոցն արեան ցոյտումը միայն կարաց նորա սրած մայրական սրտին հուրը շօնուցանել , եւ անմիջապէս մեկնեցաւ իւր բնակարանը :

Տեսարանն որ ինքնին աղետալի էր և եղբրական , աւելի տխրեցոյց ու հունդիսականաց սիրտը սաստկապէս ծմելեցոյց դահձին անփորձութիւնը : Հարուած մի որքան այլ սաստիկ ու հատու է այսպիսի պարագայի մէջ , մարդկային զգայութիւնը կը յաճախէ անմիջական մահուամբ : Թմամարտի հարուածը քսան անգամ կրկնուելով , քսան անգամ մահուան դուռը հասցուց և հազիւ ինկաւ գլուխն , թերեւս ի պատիւ իւր քսան հարուածոց զոր տուած էր իւր անողորմութեան զահ եղող միամօր երիտասարդին : Նշեալին ու սորոսափը ոչ միայն հանդիսականաց , այլ և նոյն իսկ անարի եւ կնամարդի դահձին եւս անխուով մերձ ի մահ հիւանդացաւ հետեւեալ օրը : Ըստպէս վերջացաւ կիրակի առտու գլխատման հանդէսը : Օրէնքն թէպէտ և արդար է , ոչ սակաւ արդարացի է անշուշտ մարդկային գլխութեան բողբոջ այս օրինակի դէպքերու մէջ , վասն որոյ օրինաց հակառակ չըլնիր , եթէ գաղանի գլխատուելն յետոյ ի հրապարակ բերուի մահապարտի մի մարմինը :

— Նշեալուն կ'իմացնեն մեզ թէ , Վենս , սրբազան Պատրիարքն գեկտեմ

բեր ամսոյ 17 ին Սեբաստիոյ գերաւ
պատիւ և սրբակրօն Կարապետ Աբբե-
պիսկոսոսի աշակերտ Աբթ. Կարա-
պետ վարդապետին մամուռ որ իշխաւ
նութիւն շնորհած է եկեղեցական
հանգիսի մէջ ի յնծութիւն անդադի
բարեպաշտ ժողովոցոյ :

Նոյն օրը դարձեալ գորութեան
աշխիճան շնորհած է վեց նորահաս
պատանեաց, որք են Տիգրան Ապիսիա-
նեան, Ռուբէն Համարձումեան,
Յակոբ Արեղեան, Վրիգոր Յարու-
թիւնեան, Կարապետ Սանուկեան և
Սինա Յովհաննէսեան :

Ագիտաբնակ բարեպաշտ և ջերմե-
ռանդ յարգոյ ազգային սրբազան Պատ-
րիարքի հան ներկայութեամբը այս-
օրինակ հոգեւոր միութարութիւններ
վայելելով, ի բնէ անտի առ սուրբ Ա-
թուս ունեցած իրենց համակրութիւնը
և երախտագիտական զգացմունքներն
օրէ օր աւելնալուն երբէք տարակցոյ
չունիմք, և չնմք յուսար որ ամենա-
փոքր մէկ մասի մի կուտակցութիւնն
կարող ըլլայ նոցա բարի զգացմունք-
ներն խանգարելու :

— Բանի մի բանասէր և ուսումնա-
կան անձինք օրքան որ մեծ փափաք կը
ցուցնեն սուրբ գրոց համարարբաւի
օր յառաջ ի ըջո ընծայուելուն, և բող-
մօք ևս կը յորդորեն զմիաբանութիւնս
ի գործադրութիւն նորին, այսու ամե-
նայիւ մեր դարձեալ նոյնը կը կրկնեմք
ինչ որ ըսած էինք նախորդ թուով, թէ
նորա մեծադումար ծախուցը համար
հասարակութեան և կամ մասնաւոր
բարերարաց ձեռնառուութեան կը կա-
րօտի եւ ոչ ըսի յորդորմունքներու :
Յիշեալ աշխատատիրութիւնն որ Ա-
րապէկեղցի Աթմանապատիւ Թադէոս
վարդապետի անխնայ և յարատեւ եր-
կասիրութեան արդիւնքն է, աստուա-
ծաշնչի մեծութեան չտի և գույշան

կէ աւելի եւս պիտի լինի, որոյ մէջ
կը պարունակի նաեւ նոր կաակարանի
համարարբաւը լիովին : Սոյն գիրքը
ամեն աստիճանի թէ եկեղեցական և
թէ աշխարհական ուսումնասիրաց և
գիտնոց ամենակարեւոր համարուած
է, վասն որոյ և շատ ժամանակէ ի վեր
ցանկացողներ ունեցած է : Այսու-
սամբ դարձեալ թէ ազգային բարերարը
չպիտի ներեն երկար միջոց անգործա-
ծելի վիճակի մէջ մնալու յիշեալ երկա-
սիրութեան թէ ի հասուցումն ջանից
Աբթ. վաստակաւորին և թէ յօգուտ
ուսումնական անձանց ազգիս :

ՄԵՌԵԱԼՔ

Նոյնք եւս անցան այս աշխարհիս
վրայէն. իջան ժամանակին գետին մէջ.
և նոյն Վեռոյն եղբրը լուսեցաւ ա-
նոնց ձայնը և յետոյ բոլորովին ըւեցին :
Աւր են անոնք, ով մեզի պիտի ըսէ, Ա-
րանի՞ որք ՚ի Տէր ննջեցին :

Արք. կ'անցնէին, հաղարաւոր խաւ-
բութիկ ստուերներ անոնց աչացր ներ-
կայացան : Արկիրը, զոր Աստուած ա-
նիծեց, ցցուց անոնց իւր մեծութիւն-
ները, հարստութիւնները, մինչդեռ
կը տեսնէին զանոնք, յանկարծ յաւի-
տեհականութիւնը նշմարեցին : Աւր են
մեռեալքն, ով պիտի ըսէ մեզի, Արաւ-
նի՞ . . . :

Արկիային ճառադայթի մը նման
խաչ սը ՚ի հեռուստ կ'երեւնար, որ-
պէս զի անոնց ընթացքը ուղղէ, բոցոյ
ամենքն ալ զանի շէն գիտեր : Աւր են
անոնք, ով պիտի ըսէ մեզի, Արանի՞ . . . :

Նոնց մէջէն ոմանք կ'ըսէին, ի՞նչ են
այս ալիքները որ զմեզ կը տանին, կը
փարեն, կայ ուրիշ ապագայ մը այս սրբ-
ընթաց ճանապարհորդութեան ետքը,
ասիկայ ոչ գիտենք և ոչ ալ գիտցող
կայ, և երբ անոնք դոյս կ'ըսէին, ծռ

վեղերքները կ'աներեւութանային իրենց աչքերէն : Ո՛ր են անոնք . . . :

Կային նաեւ այնպիսիք որոնք կարծես թէ խորին ուշադրութեամբ մը դադանի բարբառ մը կը լսէին և յետոյ աչքերինն դէպ ի կենաց տրեմուտը դարձուցած՝ յանկարծ կ'երգէին անտես արշալոյս մը և անլերջ օր մը : Ո՛ր են անոնք . . . :

Օ՛րքք և երկտասարդք 'ի միասին խառնուած այնպէս աներեւոյթ կ'ըլլային՝ ինչպէս փութորկէ վարեալ նա մը : Հնարաւոր էր հաշուել ծովուն աւազները քան թէ զանոնք՝ որոնք անցնելու կ'աճապարէին : Ո՛ր են . . . :

Օ՛րանոնք տեսնողները սրամեցին թէ մեծ տխրութիւն մը կար անոնց սրտին մէջ, վիշաք կուրծքերնուն մէջ կը յուզուէր և կենաց աշխատանքէն վատակեալներու պէս՝ աչքերինն դէպ 'ի երկինք բարձրացուցած կ'ողջային : Ո՛ր են անոնք . . . :

Ըյն անձանօթ տեղերէն , ուր անցաւոր կեանքը իբրեւ գետ կ'աներեւութանայ , երկու ձայն կը բարձրանան անընդհատ : Սէկը կ'ըսէ . « Ի խորոյ անդնդոց աղաղակեմ առքեղ Տէր , Տէր , լուր ձայնի հեծութեան իմում , և մասս զունկն քո ազաւնացս , թէ քնես զանօրէնութիւնըս մեր , ո՞ կարէ կալ առաջի քո , զի քո է գթութիւն և սղորմութիւն » :

Եւ միւսը կ'ըսէ . « (Օրհնեմք և փառաւոր առնեմք զքեզ , սուրբ , սուրբ , սուրբ Տէր զօրութեանց , լի են երկինք փառք քով » :

Ս'ենք եւս պիտի երթանք հան , ուր տեղէն որ կ'եղան կամ հեծութիւնք , կամ երգք յաղթութեան : Որն է մեր բաժինը , ո՞վ պիտի պատմէ :

ԼԱՄԸՆԷ

Թարգմանեց
Յարութիւն Խաչատուր
Կիւնյան

ՅԼՆԿ ԵՒ ԹՈՅ

ԱՅԳԱՅԻՆԻ

Աղգային Երաժշտութիւն . 98 . 117
124 . 126 .

Աղգայնոց շնորհած նուէրներն վասն
Թանգարանին . 79 156

Աղբէան Յակոբ աղայի նուէրը . 15

Արձանագրութիւն Վանձասարայ վան-
քի եկեղեցւոյն . 27

Վամասկտի Հայոց ուսումնասիրու-
թիւնը . 103

Վաւանուի Հայոց եկեղեցւոյ . 69 . 110

Եգիպտոսի առաջնորդ Վարրիէլ ե-
պիսկոսոսի վախճանը . 77

Երուսաղէմի քաղաքայի օրիորդաց
վարժատան հանդէսը . 102 . և վի-
ճակահանութիւն . 193

Օէյթունցի երեք իշխանաց վերագար-
ձը . 81

Օէյթունցի մահտեսի Յովակիմի քա-
ջութիւնը . 90

Ժառանգաւորաց դպրոցի պարգեւա-
բաշխութեան հանդէսը . 30

Համարաբառ Ս . Գրոյ . 288 . 202

Հոգեւոր և մարմնաւոր իշխանաց պար-
տաւորութիւնը և իրարու հետ ունե-
ցած սերտ յարաբերութիւնը . 157 . 173
Ճառք խօսեցեալ ի հանդիսի պարգե-
ւաբաշխութեան ժառանգաւորաց
դպրոցի . 35

Սչու Ս . Կարապետի վանաց վարդա-
պետաց յարուստեմ գարուստը . 14

Յարութիւն վարդապետի վերայ եղած
ամբաստանութիւնը . 29

Ներսէս շնորհալի . 13

Նշաբք աղգային պատմութեան . —

ողբագանձ իշխանացն Հայոց . 5 —

Սահակի Միքայիլ Վաղիշեցի . 106

Կիպրոսի Յունաց ապստամբութիւն և

Հայ մնալաճառ ի նահատակութիւնը . 114

Աղեւսորութիւն Վահագնի Վեորդ

նորդնութիւն Վաթնիկոսի ի Ս . Բարսեղ

Ս . Բարսեղի . 65 : — Սոյն առթիւ

Վեր . Սոփար եպիսկոպոսի խօսե-

ցած ճառը . 68

Աղեւսորութիւն Ման . Տ . Կայեայ

Ս. Պատրիարքի Ղազարոս . 105
Հանդիսիւ ընդունելու թիւորին 138
Սելեւորու թիւն խափակ Վեր. եպիս-
կոպոսի և Տիմոթէոս վարդապետի ի
Հապէշտան , և անոնց կողմէն ե-
կած նամակներն և այլ տեղեկութիւնք .
49· 72· 90· 121· 167· 169· 172· 189
Պօղոս պատրիարքի Մեդիմոսուպոսե-
ցւոյ ատենաբանութիւնը . 41· 46
Սուրբ Լ. Թուոյս դեղարանի բացուի-
լը . 79· 110
Սուրբ Յակոբայ առաքելական Լ. Թու-
ոյն սեփականութեան խնդիրը հան-
դերձ գաղղ. բնագրով 93· 114· 122· 144
Տիգրանակերտի վարժարանները . 31
Տիգրանեան Սկրտիշ վարդապետ Ղա-
րուսաղէմ . 172 . — Նորա մէկ նա-
մակը . 178

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Սեռեալք . 202
Սան Տաէլի անուրջքը . 85

ԲԱՆԱՍՏԵՂԺԱԿԱՆՔ

Ղովեստ յամենայն կոյսն անձանքին . 45
Ի գահակալութիւն Տ. Տ. Վերդայ
նորնտիր կաթողիկոսի . 33
Սաղթանք չափաւ . 97
Ողբերգ ի սգալի մահ Ս. Կարապետ
Լ. Թիւրայի Պապեան . 3
Պանդուխտ մենաւոր ի գիշեր ամառ-
մած . 170

Յրկանայ երգ ընդդէմ բաղդին . 200
Տաղ Ներսէսի հայրապետի . ի Կաստան-
դընէ սրտեցւոյ Սրիկ կոչեցելոյ . 170

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Լուարինի և բարեկիրթ պատանի . 7· 23
60· 118· 167· 185
Բարոյական առածք . 88· 140
Բարոյական առակք . 16· 87· 136

ԺԱՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆՔ

Լմերիկայի երեսփոխանական ժողովոյ
անդամ Սիսոր Պիտուէլ . 64
Լպտիւլ ապիղ կոյսեր գահակալու-
թեան տարեգարծին և ուրիշ առ-
թիւ և զած հանդէսը . 102· 133

Վարձ Խրախիլի Խանդէլ փաշային Ղա-
րսայէ ի Վահրէ , և հանդէս ըւ-
տախառութեան . 139

Լըկնատեղաց ալիւր ի Խարբերդ . 47
Լըուսաղէմի ճանապարհին շինութիւ-
նը . 135· 140· 154· 171

Լըուսաղէմի մէջ հնախուղական փոր-
ձեր . 47

Օ ինուորական հացկերոյթ . 76· 83

Բնդհանուր գաւառական ժողով ի
Պէրուլթ . 188

Սահապարալ մի գլխատումը . 201

Յապպէի Լմերիկայի գաղթականու-
թիւնը . 135

Նաղիֆ փաշայ նորնտիր կուսակալ
բաղաբիս . 47· 63

Շէխ Տիապի ապստամբութիւնը . 153
140· 172· 187

Սելէէմ Սելտամ Սալէգ կարգաւորը
և անգղիական ուղղափառ եկեղե-
ցին . 102

Սուրբ Յարութեան տաճարի գմբէ-
թին նորոգութիւնը 14· 120· 135· 171

Տղաց աճուրդ . 85

Յաւալի դէպք . 64· 85

ԿՐՇՆԱԿԱՆՔ

Սամուէլ Սարբի և իւր գիրքը . 17· 39
54· 74· 99· 126· 149· 163· 180

ՊԱՏՄԱԿԱՆՔ

Յովհաննէս Հուս . 161

ԱՅԼԵԻԱՅԼՔ

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ս. Լ. Թուոյս մամուլէն ի լոյս ըն-
ծայուած գրքերը առ սոյժմ կը ծա-
խուին հետեւեալ տեղումները :

Պօլիս Յ. Սարգսեանի և ուրիշ գրաւ
փաճառներու գրատունը :

Իզմիր Տէտեանց գրատունը :

Հալէպ , Լարժ . Տէր Խաչատուրի
գրատունը :

Տիգրանակերտ , Նաղաշեան Սահ-
տեսի Յովհաննէս աղայի գրա-
տունը :

Հայկէտէ ուրիշ տեղեր եւս պիտի
դուռնին :